MEIE KODU

Nr. 31 (812) XVI aastakäik

Registered at the G.P.O., Sydney, for transmission by post as a newspaper.

NELJAPÄEVAL 29. JUULIL 1965

Traditsiooniline

PRESSI-BALL

Eesti Majas

- **21. augustil, algusega kell 21.00**
- **Ballikuninganna valimine**
- **Algupärane kava**
- **Tantsuks Austria orkester**
- **Kohtade reserveerimine "Meie Kodu" kaudu**

5000 eestlast

neljal suurel pidustusel

3. ja 4. juulil toimus Põhja-Ameerika mandril neli suurüritust, kus enam kui 5000 eestlast kinnitas oma rahvuslikku vaimu ja usku eestluse elujõusse.

USA-s peeti Lakewoodis Idaranniku II Laulupäev enam kui 1000 osavõtjaga; Portlandis, Oregonis, peagu samapalju peolisi elas kaasa Lääneranniku Eesti Päevadele.

Kanadas toimusid Lakeheadis Kesk-Kanada Suvepäevad ca 400 osavõtjaga ja suurima üritusena Lõuna-Ontario Eesti Laste Suvekodu Seedrioru tähistas oma 10. aastapäeva 2500 peolisega.

Lakewoodis takistas laulupidu kohatine vihmasadu ja üldisele meeleolule mõjus traagiline õnnetus, milles pikselöök nõudis ohvriks. Seabrook'ist peole saabunud 21-a. üliõpilase Jürgen Rössleri elu.

ELMAR RAJALOO'le TUNNUSTUSAUHIND

Seedrioru pidustustel kuulutas segakoorilaulude võistluse tulemused välja Toronto E. Segakoori esindaja Erik Purje. Kokku oli tulnud 22 tööd.

Neist tunnistati zhürii poolt, kuhu kuulusid Kaljo Raid (esimees), Roman Toi ja Erik Purje, auhindade ja preemiate vääriliseks 8. Auhindamisel arvestati laulude muusikalise külje, originaalsuse, heli ja sõna sünteesi ja koori harmooniaga. Esimest auhinda välja ei antud, II auhinna $50, omandas "Talgulaul" autor Salme Purre. III auhindu (a $25) anti välja 4. Nende autoreiks osutusid, "üle kodumäe", Salme Purre, "Kirikukell", Salme Purre, "Käole", prof. J. Aavik ja "Pulmas" prof. J. Aavik. Lisaks otsustas zhürii välja anda kolm tunnustusauhinda ($10), millede saajaiks osutusid "Kuldakallis kodumaa" J. Aavik, "Jaaniõhtul" Salme Purre ja "Kui mina hakkan laulemaie" Elmar Rajaloo Sydneyst, Austraaliast.

RAHVUSKAPITALI TÄNU

Austraalia Eesti Seltside Liit tänab järgmisi annetajaid:

£45 Korp! Revelia Austraalia Koondis; £20 perek. I. Lehepuu; £10 H. Salasoo; £5 I. Salasoo, N. Salasoo, R. Matsin, L. Karlov; £3 M. Janaceck, R. Sarv, A. Tann, A. Mikker, A. Tamm, V. Ojamets; £2.10.- H. Armulik, I. Kuik; £2 G. Muska, R. & K. Sunts, J. ööpik, K. Hageri, M. Vaher, K. Alt, J. Seeba, A. & V. Kaasik, A. & S. Soome, A. & N. Kalle; £1 M. Matsin, A. Wiedebaum, H. Nelson, V. Härmits, E. Shults, V. Juurma, Aradt, V. Kangur, J. Metsand, P. Saega, A. Ruus, G. Prost, E. Morel, V. Kompus, A. Pundi, G. Kaljot, O. Espe; 10/- ERK., M. Timmerman, A.K., E. Ventsel, M. Kald, Pank, H. Kangur, A. Rannu.

Annetajate nimed kantakse Rahvuskapitali Raudraamatusse ja seda tänuavaldust palutakse võtta ühtlasi kviteerimisena.

AES LIIDU JUHATUS

Kui suure annetuse teed selkorral Rahvuskapitali Raudraamatusse?

Punalaevastiku "tuline tervitus"

Aupaugud Stokholmis purustasid aknaid. — N. Liidu lubamatu käitumine postisaadetistega. — Miks kinnitatud kirjad ei tule tagasi.

Stokholm (Meie kirjasaatjalt). — N. Liidu laevastik oli neli päeva külas Stokholmis. Laevade gruppi kuulusid ristleja "Komsomolets", hävitajad "Serditõi" ja "Surovõi". Viimaste kodusadamaks on Tallinn. Laevad jõudsid kohale 28. juuni hommikul ja sissesõidul linna andsid nad Valdemarsudde kohal ennekuulmatu kõvadusega saluudi, nii et Valdemarsudde kunstimuuseumi aknad purunesid ja siseruumides kellad seintelt maha kukkusid. Kunstiteosed ei saanud aga kannatada. Asjatundjad arvasid, et laevad põrutasid tervituspauke kõige suuremaist kahureist.

Pealkirja all: "Rootsi võimetu kaitsma postisaadetisi" avaldab Stokholmis ilmuv "Meie Post" järgmist: "Küsimus puudutab postisaadetisi, mis vabast maailmast adresseeritakse diktatuuririikidesse. Inimesed, kes läkitavad postisaadetisi neisse maadesse, ei ole kunagi kindlad, et need sihtkohta jõuavad. Paljud saadetised kaovad jäljetult, ilma et keegi teataks saatjale, et need on välja sorditud. Üks vana ema Rootsis saatis oma ainsale lapsele Eestisse perekonnapiibli, mis on kuulunud mitme sugupõlve omandusse. Ta ei teadnud keeldudest, et Piibel kaob Rootsist välja jõudes kuskile olematusse. Nüüd oli ta oma järelepärimisele saanud ametliku vastuse, et Nõuk. postivalitsus ei ole maailma postikonventsiooni artikkel 72,3 põhjal vastutav saadetise kadumise eest, kuna see on sisemaa võimude poolt konfiskeeritud. (Artiklist paistab, et see vastus anti Rootsi postivalitsuse poolt). Eesti ema küsis nõutult, miks talle Piiblit tagasi ei saadetud, seisis ju tema nimi saatjana saadetisel.

Kultuuririik Rootsi ei konfiskeeri trükitooteid. Kuid postisaadetisi, eriti trükitöid ei päästa nõuk. konfiskeerimise kihust isegi kinnitamine. Ometi seisab maailma postikonventsioonis artikkel 59,4, et "kinnitatud trükitöösaadetised tuleb alati tagasi saata". Kus peitub siin kurja juur, et vaatamata sellele määrusele siiski konfiskeeritakse ja et kahjutasust ei saa juttugi olla? Kurja juur peitub konventsiooni artikkel 60-ndas, kus loeteldakse ained, mida liikmesriigi postiametid postisaadetistes edasi ei tohi saata. Siia kuuluvad lõhkeained, narkootika, määrivad ained ja pornograafia. Selle paragraafi punkt "d" all seisab, et keelatud on ka edasi saata "esemeid, millede sissevedu ja levitamine adressaadi maal keelatud". Kui ülalloetletud ainete kohta seisab, et isegi nende tagasisaatmine lähtekohamaale ei ole lubatud, siis puudub punkt "d" all määritletud esemete kohta selline keeld. Konfiskeerimisest ei tee konventsioon juttu, küll aga räägitakse mõnede saadetiste kohta, et neid tuleb kohelda sisemaa seadusandluse kohaselt. Siin tuleb öelda, et konventsioon ise on andnud diktatuuririikidele võimaluse toimetada enda soovide kohaselt. Konventsioon ei näe ette instantsi, mis kontrolliks, et sisemaa õigust ka rakendataks, et ei oleks tegemist valitseva korra omavoliga, salatsensuuri heaksarvamisega või lihtsalt mõne ametniku sooviga omandada väärtuslikku trükitööd. Rootsi postivalitsuse mitmekordsetele järelepärimistele kaotsiläinud saadetiste asjus ei ole Moskva lihtsalt vastanud.

Moskva poolt konfiskeeritud trükitööde hulka kuuluvad õpperaamatud, moezhurnaalid, sõnaraamatud, villade plaanid, esemed, millede kohta raske arvata, et need on nõuk. maal levitamiseks keelatud. See, et mõni neist siiski on kohale jõudnud, näitab, et Nõuk. postivõimude talitamine on juhitud mitmest keskusest. Rootsis on ligi sada tuhat isikut, neist suurem osa rootsi kodanikud, kellel on sugulasi diktatuurimaades. Kas tohib Rootsi neid nende suhtlemisel sugulastega, kes elavad raudkardina taga, jätta kaitsetuks või külmalt suhtuda ülekohtulistesse toimingutesse, mida diktatuurimaad nende arvel endile lubavad?" Leht lisab, et siin tuleks viivitamatult ühine aktsioon ette võtta, sest aastas kaob sadasid postisaadetisi, kui mitte tuhandeid. Siia võib veel täienduseks öelda, et tuleb ette ka postipakkide kadumisi või mõnede esemete kadumisi postipakkidest, ilma et N. Liit selle eest kahjutasu maksaks, kuigi kõik pakisaadetised on kinnitatud. Kahjutasunõudeile lihtsal ei vastata. Kirjadest kaob ka fotosid, eriti värvilisi. Kaob ka raamatuid, mille saatmine N. Liitu ei ole keelatud. On teada juhtumeid, kus Liina Reimani teatrimemuaarid on mitmel korral N. Eestisse saadetuna seal kuude kaupa ringi rännanud ja viimaks adressaatidele "kapsaina" kätte jõudnud.

Ernst Enno sünnist möödus hiljuti 90 aastat. Okupeeritud Eestist teatatakse, et luuletaja sünnikohta, Valgulasse, on asetatud kunstnik Roman Haavamäe loodud Ernst Enno büst, mille Elva koduloomuuseumile kinkis kunstniku abikaasa Aliide Haavamägi.

JAAN ROOS SURI OKUP. EESTIS

Okup. Eestist saabunud teateil on seal surnud koolitegelane Jaan Roos 79-a. vanuses. Eesti vabaduse ajal oli ta kauemat aega Tartu Tütarlaste gümnaasiumi direktoriks. Ta omas ka ühe suurema eraraamatukogu Eestis, mille mõni aeg tagasi olevat kinkinud Kreutzwaldi muuseumile.

★ Tartus on surnud 72-a. vanuses tuntud koolimees Johannes Kallak.

"Emakeelel kalliskivi väärtus"

Florida ülikooli inglise kirjanduse korraline professor Ants Oras, kes praegu viibib Skandinaavias USA välisministeeriumi ülesandel, vestles keele- ja kirjanduse-küsimusist Stokholmi ülikooli humanistlikus raamatukogus. Väike loengusaal oli kuulajaid puupüsti täis. Ettekandele järgnev mõttevahetus oli elav. Kohal olid paljud meie tuntud autorid ja keeleteadlased, eesotsas M. Underi, A. Adsoni, A. Mälgu, K. Ristikivi, K. Lepiku, dotsentide J. Aaviku ja J. Tauliga.

Prof. Oras tähendas oma Rootsi sõidu kohta, et see oli tema enese "nõrga tahte" tulemus. "Mind lükati kuhugi, pandi kuhugi ja nii ma tulingi siia väga meeldivasse kohta." Ta meenutas, et viimane kontakt suure eestlaste hulgaga oli tal 8 a. tagasi, mil ta Rootsis kõneles Marie Underi 75 a. juubeliaktusel. "Sellest ajast saadik pole tal otsesemat kontakti eestlastega olnud. Kuid nõnda eemalseistes omandavad nii mõnedki tegurid hoopis teise väärtuse — näiteks emakeel otse juveeliväärtuse. Ja selle keele viljeleja teeb sõna tõsises mõttes juveliiritööd."

Puudutades okup. Eesti kirjandust, tähendas ta, et kodumaal suuri õitsenguid tema arvates pole. Näilise aplombi taga on palju võltsi ja häält keegi õieti tõsta ei tohi. Silmatorkav on R. Parve kommisaarlik elegants, aga "need päris andekad ei tohi end avaldada." Ka Betti Alver laulab nüüd kahjututest "sinililledest ja pääsusilmadest". Depressioon näib olevat suur.

KASSARI JÄI KUUENDAKS

Inglismaal, Llangollenis, toimusid suured rahvatantsu ja muusika pidustused, milledest osa võttis "Kassari" rahvatantsurühm Rootsist. 7. juulil peetud võistlusil saavutas "Kassari" kuuenda koha. Osavõtvaid rahvusi oli 26. Rahvatantsu alal tulid 1. kohale jugoslaavlased, 2. inglased, 3. hispaanlased. "Kassari" esines viiendana kahe rahvatantsuga — I. Toigre seatud "Tiu valsi" ja A. Raudkatsi seatud "Tuljakuga". 8. juulil oli suur demonstratsioon 18-rahvuse osavõtul, kus esines ka "Kassari", esitades "Tiu valsi" ja pulgatantsu. (EPL).

VESTLUS ELIN TOONAGA

"Eesti Päevaleht" avaldas Karin Saarseni sulest intervjuu Londonis elava Elin Toonaga, kellel peale "Puuingli" ilmumist on valmimas ingliskeelne romaan ja kirjutab ühtlasi eesti keeles pikemat jutustust laagripäevilt Saksamaal, kus laagrielu nähtuna huumorikalt lapse silmade kaudu. Elin Toona jutustab, et ta vanaema, Ernst Enno lesk Ella Enno, on teda alati kirjutamisele õhutanud. Pr. Ella Enno oli ka oma abikaasle lühidat stiili soovitanud, öeldes talle: "Lühikeses reas valitseb tunne, pikas reas valitseb mõistus, mis väsitab."

Teismelisena mõtles Elin näitlejaks hakata oma ema Liki Tooma eeskujul. Tal olidki mõned väikesed osad televisioonis, aga siis tulid pikad reisid vahel ja nüüd on kirjutamine tema elusisu. Kui reisirahad koos, siis läheb matkamiseks lahti. "Elada tahan Londonis, see tähendab siit alustada oma reise ja siia tagasi tulla", ütleb Elin Toona. Ta on oma noorusele vaatamata juba reisinud ümber poole maailma ja näinud 32 maad. Kõige põnevam oli teekond Kaug-Idast tagasi Euroopasse mõni aasta tagasi vanadusest logiseval bussil, mida Türgis välja vahetati. Kõige ilusamaks seninähtud linnadest peab Elin Toona Isphahani Iraanis, millest juba laulis Imar Khayyam. Seal on kõik nagu "Tuhat-üks-öö" muinasjuttudes. Möödunud aastal oli Elin Toona 13 kuud USA's ja ka Bahamas Exhuma saarel, kus töötas ühes hotellis. Oma igapäevast leiba teenib Elin Toona praegu "freelance"-sekretärina Londonis, mis võimaldab tal ka aega kirjutamiseks.

Monsuun-vihmad

Vietnami lahinguväljadel, kus sõdurid peavad teed raiuma läbi 6 jala kõrguse umbroostiku ja kõndima põlvili mudas, on suurenenud ja seda ilmastiku seisu püüavad vietcongid enda kasuks tarvitada. Ametlikult on Saigon teada annud, et monsuuni algusest peale on Viet Cong kaotanud langenutena 4500 meest, valitsusväed 1900. USA on saatnud 8000 mehelise lisaväe ja 10.000 järgnevat peatselt. Eksperdid arvavad, et aasta lõpuks on seal ameerika sõdureid 200.000 ümber. Arv, mida ei peeta ikkagi küllaldaseks, sest punaste sisside hulk kasvab samuti päevpäevalt.

Samal ajal anti ka teada ülevaade Põhja-Vietnami vastu teostatud pommirünnakuist. Seni on hävitatud 20 sõjaväebaasi, 127 õhukaitse-patareid, 34 silda, 17 sõjaväe kolonni, sama arv ronge, 20 radarjaama, 33 laeva ja Dong Hai lennuväli.

Puna-Hiina ja N. Liit on lubanud sõjamaterjali toetuse suurenemist. Mõnede teadete kohaselt on juba Põhja-Vietnami sadamasse jõudnud ka N. Liidu sõjamaterjali laevad, mis olid pidanud suure ringi tegema, et mitte läbida Hiina territooriumit, kus teatavasti mõned kuud tagasi Moskva transiit-abi hiinlaste poolt kinni peeti.

Prantsusmaa vahekord Euroopa Ühisturu organisatsiooniga on muutunud teravaks ja Prantsusmaa on tegelikult alustanud Ühisturu organisatsiooni boikoteerimist. Põhjuseks on Prantsusmaa ja teiste Ühisturu liikmete vastuolu prantsuse põllumajandussaaduste turustamise küsimuses.

Egiptus (Ühendatud Araabia Vabariik) hakkab saama Ühendriikidest toiduvilja ülejääke pärast pikemat viivitust. 37 miljoni dollari väärtuses toiduainete saatmine pandi seisma kuus kuud tagasi, kui Egiptus ründas USA välispoliitikat. Vahekordade paranemine on nüüd põhjustanud otsuse need toiduained välja saata.

USA-s, Arizonas asub lennuväe treeningbaas, kus praegu õpetatakse välja 500 saksa Luftwaffe lendurit. Väljaõppel kasutatavad lennukid on sakslaste omad ja on Saksamaal valmistatud. Need ei kanna aga Luftwaffe raudristikujulist märki, et mitte asjatut tähelepanu äratada.

Üks saksa lendur märkis selle kohta, et juhul, kui mõni lendur treeningsõidul peaks kukkuma alla mõne arizonlase maja peale, mis siis ütleks kohalik elanikkond, kui nad näeksid Saksa märgiga Stukat "ründamas" nende elamuid! Lenduröpilased kannavad ameerika lennuväe riietust, millel on väike saksa erimärk. Esimene lend, kokku 12 lendurit, lõpetas kursuse just Dunkirki lahingu 25. aastapäeval. Dunkirkis sakslased teatavasti lõid läänelliitlased "merre". Lõpuaktusel Arizona kuberner S. Goddard kuulutas lõpetajad Arizona aukodanikeks.

USA MUUDAB SISSERÄNNU KORRALDUSE PÕHIALUSED

President Johnsoni poolt kongressile esitatud seaduseelnõude seas on märkimusväärsemaks uus immigratsiooni seadus. See oli senati juriidilises alamkomitees arutusel juba märtsis, kuid jäi otsustamata, kuna arutusele võeti veelgi kiirema iseloomuga seaduseelnõud. Varsti aga tahetakse see uuesti arutusele võtta, kusjuures esimestena saavad sõna seaduseelnõu vastased.

Senine USA immigratsiooni seadus põhineb rahvuste kvoodi süsteemil, mis soodustab tugevasti Lääne-Euroopa maid. Uus seaduseelnõu näeb ette kvoodi süsteemi kaotamise viie aasta jooksul, kusjuures sisserännu viisasid kavatsetakse edaspidi välja andma hakata eesõiguse alusel, nagu ametalased oskused, perekonnaliikmete elamine USA-s jne. Seaduseelnõu pooldajad on arvamisel, et praegu on häid väljavaateid selle seaduse läbiminemiseks. Esiteks näitab president Johnson selle vastu elavat huvi, ilmselt lootuses, et see aitab maailmas parandada muljet USA kohta. Teiseks on seaduseelnõu toetajate seas hulgaliselt mõlema partei esindajaid ning samuti paistab, et immigratsiooni seaduse muutmise vastased on võtnud revideerimisele oma seniseid seisukohti.

Ilmar Pleer USA maakonna nõukogu liikmeks

New Jersey osariigis toimusid mõni aeg tagasi linnade ja maakondade nõukogude liikmete valimised. Middlesex County's (maakonnas) kandideeris nõukogu liikme kohale republikaanide partei kandidaadina ka meie tuntud noorsootegelane ja ERKÜ juhatuse liige, Ilmar Pleer, kes valimistel tuli võitjaks ja valiti tema valimispiirkonna poolt maakonna nõukogu liikmeks.

Vastavalt osariigi seadusele valitakse New Jerseys linnade ja maakondade nõukogude liikmed koos kandidaatide valimisega (primaris) novembri valimisteks. Teistes osariikides valitakse need enamuses novembri valimistel.

I. Pleer, kes kuulub juba rida aastaid republikaanide partei kohalikku klubisse, seati kandidaadiks üles tema valimisjaoskonnas jaoskonnalinna, Metucheni, republikaanide partei poolt.

EESTI PÄEVAD ja RAHVUSKULTUUR

Ümmarguselt kaks kuud tagasi äratas "Meie Kodu" lugejate tähelepanu sõnum, et Adelaide'i eesti organisatsioonid on teinud AESL-le ettepaneku: pidada VI Eesti Päevad 1966. a. lõpul Adelaide'is — seega aasta varem, kui see oli ette nähtud Liidu Esindajatekogu poolt Melbourne'is tehtud otsusel. Seda sammu peeti vajalikuks selletõttu, et siis langeksid VII Eesti Päevad, mis kava kohaselt peetakse Sydneys, 1969. aastale, mil täitub 100 aastat Eesti esimesest üldlaulupeost. Adelaide'i organisatsioonide seisukoht leidis heakskiitmist ka Liidu liikmesorganisatsioonide poolt, milline otsus on eriti teretulnud veel sellepoolest, et nii paradoksaalsena kui see ka algul tundub, on meie võõrsil asuva rahvusrühma ja isa jannseni-aegse rahvastiku vahel mõndagi ühist nende rahvuspoliitilises hoiakus.

Kui J.V. Jannsen organiseeris oma "tänu-laulupeo" Tartus 1869. aastal, millisele algatusele olid teatavasti vastu eesti radikaalsed haritlased eesotsas Carl Robert Jakobsoniga, siis puudus rahva laiadel hulkade rahvuslik teadvus. Selleaegne eesti rahvas nimetas ennast "maarahvaks" ja polnud oma rõhuvas enamikus üldse jõudnud arusaamisele enda rahvuslikust kokkukuuluvusest ja olemasolust. Alles endine Vändra köster-koolmeister Jannsen andis oma "maarahvale" eesti rahva nimetuse ja eesti esimene üldlaulupidu Tartus 1869. aastal sisendas inimestele teadvuse, et nad kuuluvad kokku mitte ainult ühise keele, vaid ka ühiste veresidemete ja eluhuvide kaudu. Sellega pandi alus Eesti Rahvuslikule Ärkamisajale, mis lõplikku vilja kandis Eesti omariikluse loomisega.

Kui meie üksikud ennastohverdavad inimesed näevad rasket vaeva Eesti Päevade organiseerimisega, siis tuleb meil arvestada tõsiasja, et kahekümne pagulasaasta jooksul oleme jõudnud olukorrani, et meie inimeste teadvus oma rahvuslikust olemasolust ja kuuluvusest kipub kaduma. Laseme kõnelda konkreetsetel faktidel.

Eesti raamatute tellijate ja lugejate arv väheneb pidevalt ja seda ajal, mil iga võõrsil trükitud ilukirjanduslik teos, mis juhuslikult kodumaale satub, on seal asendamatuks aardeks.

"Raamat käib käest kätte ja seda loetakse otsekui evangeeliumit usklikus poolt" nii kõnelevad kodumaalt erateel saabunud kirjad. Mida teeme aga meie? Me kirtsutame üleolevalt nina, et "mis see eesti raamat; ma parem loen juba ingliskeelset kirjandust." Sellejuures ei suuda aga ütleja kunagi lahutada kõlgast täisteradest, aga ta vähemalt kuulub nende liiki, kellel: "Jaak! Kurat! Maa! Jalad juba põhjas."

Edasi. Meie võisime seni uhked olla oma kahe kultuurajakirja "Tulimulla" ja "Mana" peale, ja vaadata üleõla oma austraalia tuttavatele, sest neil ei ilmu ühtegi kultuurajakirja ilma riikliku toetuseta. Kuid nüüd seisame olukorra ees, et noorem ülalmainitud kultuurajakirjadest on sattunud majanduslikesse raskustesse, sest eesti haritlane ei täida oma kohust oma maa ja rahva vastu. — Ta ei telli oma lauale eesti kultuurajakirja, mille kaastöölisteks on tema endised õpetajad, Tartu ülikooli juhtivad professorid humanitaar-aladelt. Ometi on eesti rahvas omalajal kokku kandnud raha nii otseste kui kaudsete maksude näol selleks, et tema paremad pojad saaksid täita oma aukohustust rahva vastu. Kuidas on aga tegelik olukord? Meil on sadu akadeemilisi kodanikke, kes igal aastal kaks korda kokku tulevad (Tartu Ülikooli aastapäeva ja 1. mai tähistamise puhul), et mugavalt koos istuda, kuid üsna väike murdosa nende hulgast kuulub meie kultuurajakirjade ja raamatute lugejate hulka. Kas ei ole siin midagi viltu? Sest kui "sool on tuimaks jäänud" ja ei täida oma kohustusi, kuidas saame siis seda nõuda tavaliselt nn. "mehelt tänavalt."

Sama tuim ükskõiksus valitseb kujutava kunsti vastu. Meil on vaid neli-viis juhtivat kunstnikku maailma kõigil kontinentidel, kes teotsevad elukutseliste kunstnikena ja näevad rasket vaeva oma kunstilise taseme hoidmisel, kuid Austraalia 6500 eestlase hulgas on vaid paar inimest, kes on julgenud omandada kapitaalse väärtusega maale ülemeremaade juhtivailt eesti kunstnikelt. Kui üksikud siinsed kunstnikud (G. Neeme Melbourne'is, A. Jakobson Sydneys) on müünud rea töid siinseile eestlastele, siis on see õnnestunud vaid selletõttu, et nad on müünud oma töid niiöelda "saiaraha eest". Ja nii seisamegi olukorra ees, et k a h e a u t o o m a n i k k e on meil üsna p a l j u, kuid k a h e m a a l i o m a n i k k e häbematult v ä h e.

Need on alasti tõsiasjad, mis tunduvalt erinevad meie aktusekõnede ilusaist fraasidest. Ja kui tahame veel päästa, mis päästa annab, siis tuleb meil sõnadelt tegudele minna. Siin on oma sõna kaasa rääkida meie juhtivail organisatsioonidel ja ka meie eelolevail Eesti Päevadel, kus rahvuskultuuri propagandale tuleb senisest suuremat tähelepanu osutada.

Sest meie ei tohi unustada asjaolu, et kui sureb meie rahvuskultuur võõrsil, siis seisab üsna lähedal päev, mil matame viimse eestlase sellel mandril.

Saja-aastane "Vanemuine"

Laulu ja Mängu Selts "Vanemuine" asutati Tartus Johann Voldemar Jannseni algatusel ja eestvõtmisel jaanipäeval, 24. juunil 1865. a. vana kalendri järgi (6. juulil u. k. j.). See organisatsioon, mis nii tähendusrikast osa etendanud eesti kultuuriloos, võib nüüd oma saja aasta sünnipäevale tagasi vaadata. "Vanemuise" nimeline teater jätkab Tartus tegevust ka nüüdse okupatsioonirezhiimi päevil, kuid seda veelgi karmima surverezhiimi ängistuses, kui seda oli tsaariaeg.

Isa Jannsenit peaks tundma ka noorem põlv. Temast kui esimesest elukutselisest ajakirjanikust, "Perno Postimehe" asutajast, kirjanikust, komponistist, seltskondliku elu organiseerijast on palju kirjutatud. J. V. Jannsen suri 1890. a. varsti pärast oma abikaasa surma Tartus. Ta põrm puhkab Tartu-Maarja surnuaial. Tänulik "Vanemuise" selts püstitas talle kui asutajale, kauaaegsele esimehele ja laulujuhile hauasamba.

Ka esimese koorijuhina esines J. V. Jannsen, keda abistas L. Koidula. Neile järgnesid A. Thomson, R. Kallas, K. A. Hermann, J.W. Wirkhaus, A. Viera, A. Grenzstein, K. Linnamägi, keeleteadlane J.V. Veski, A. Läte, P. Hellat, R. Tobias, S. Lindpere, J. Aavik, L. Neumann, J. Simm, E. Tubin ja aastal 1935 R. Ritsing, kes on koorijuhiks ka nüüd. Kui koorijuhiks sai K. A. Hermann, hakati harrastama rahvalaulu, sest dirigent oli ise hoolas rahvaluule koguja, kui koorijuhiks sai A. Läte, hakati viljelema muusikalisi suurvorme. Nüüd domineerivat "temaatilised" kontserdid.

Ikkes Tartus täidab "Vanemuise" segakoor nüüd propaganda ülesandeid. Sellest kõnelevad kontsertide kavad, milledes domineerivad kas "rahulaulud", revolutsioonilised laulud või teiste nõukogude rahvaste" laulud. Nende lauludega korraldavat koor ka esinemisi mujal N. Liidus.

Eesti kultuuriloos on "Vanemuise" koori teened erakordselt suured, sest "Vanemuise" koor pani aluse meie üldlaulupidude traditsioonile, sest oli ju "Vanemuine" see, kes korraldas aastal 1869 esimese üldlaulupeo. Ka koor ise omandas pikkamööda hea kontsertkoori kuulsuse, mis püsib ka nüüd. Koori vanimad liikmed olevat kunagine dirigent, 92-aastane Johannes Voldemar Veski ja 90-aastane Karl Hablits. Koor esines kõigil eesti üldlaulupidudel.

Ühes kirjas, mis saabus kodumaalt, kõneldakse sellest, et koori juubelikontserdid Tartu ülikooli aulas kujunesid rahvuslikeks meeleavaldusiks, ja eriti kontsert, mille kavas olid ainult "Vanemuise" koori juhtide poolt loodud laulud. Et koori asutajaks ja koorijuhiks tema esimese kuue tegutsemisaasta jooksul oli J.V. Jannsen, siis kanti kontserdi avapalana ette ka tema laul "Kui hädaohus isamaa". Koidula loomingust esitati tema "ööbik", millele ta lõi ka ise viisi. A. Thomsoni loomingust esitati "Kannel", K.A. Hermanni loomingust tema populaarne "Munamäel", Juhan Aaviku lauludest "Oh, mis ilus" ja Ed. Tubina töödest "Igatsus". Kava viimase lisapalana esitas koor M. Härma "Nüüd kaitse kange Kalev'.' Seda laulu kuulati püsti seistes. Ka üteldakse kirjas, et aulat kaunistas see koori lipp, mis lehvis esimesel üldlaulupeol.

Koori juubelikontserdi kavas (teisel õhtul) olid ka spetsiaalselt "Vanemuise" koori 100-ndale juubeliaastapäevale pühendatud laulud. Need olid T. Vettiku "Pidulik laul" ja J. Koha "Töö", rahvatantsulikku rütmielevust esitav V. Tormise "Ühte laulud langevad", R. Pätsi "Lähme lauldes nurmedele", R. Ritsingu lüüriline "Rukkilill", A. Karindi "Kevadveed kohisevad", E. Kapi "Mind veetleb kodunurme haljus" ja G. Ernesakssa "Kalevipoja"-aineline "Kuulge, mu kõnet."

Ainult eestikeelste koorilaulude viljelemine, kõigi raskuste kiuste, ei suuda meid siiski pikemat aega pealvee hoida.

J. VIIDANG

"TRIINU" AMEERIKA ERINUMBER

Äsjailmunud "Triinu" (suvi 1965, nr. 49) on pühendatud USA eesti elunähetele, sisaldades kirjutusi paljudelt sealseilt autoreilt. Numbri kaastoimetajaks on olnud USA osas Minda Meikup.

V. Poska-Grünthal kirjutab selles oma külaskäigust Chicagosse. Rochesteri, Albanysse, New Yorgi ja mujale. Viktor Vinkman Eesti Üliõpilaskonnast USA-s, Leida Lepik N.Y. eesti teatrist. Heldia Eestamilt on ülevaade Los Angelesest, Olga Plaksilt artikkel muusikaküsimustest. Netty Wahlilt piltidega reisilugu Pakistanist, V. Voitkilt reisikiri Euroopast, Tiiu Tallmeister-Markuselt naiseriietusest. Haridusseltsi lastekodust annab ülevaate Hilda Tamm. Edasi on tervitus J. Kaivult ja kirjutusi ning luuletusi Alfred Vagalt, R. Kivirannalt. — Käsitöösa.

Seda huvitavat "TRIINU" numbrit on veel võimalik tellida "Meie Kodu" talitusest, hinnaga 6/-, saatekulu 8 penni.

★ Ins. Andres Tork koos abikaasa ja nelja lapsega saabus Uus-Meremaalt Torontosse, kuhu nad kavatsevad jääda elama.

★ ETK ühistegevuskooli kauaaegne juhataja Juhan Kütt tähistas Rootsis oma 70-a. sünnipäeva.

ED. TÄHTRA

KAUG-IDA LÄHEDALT

LEND 759, mis kavakohaselt algab kell ½ 11 hommikul Sydney Kingsford-Smith lennuväljalt, suunaga Manila-Hong Kong-London, on rutiin-lend ja ei pälvi teistest omasarnastest erilist tähelepanu. Kui — siis vaid isiklikest elamustest ja muljetest.

"Boeing 707" mahutab tänapäeval endasse 130 reisijat ja meie lennuk täitub viimse istmeni. Lennuki sisemus, kuigi oleme sellesse tsilindrisse tihedalt kokku surutud, näib alati avar ja õhuküllane. Stjuardesside meeldivad kujud sisendavad rahu ja sõbralikkust.

Hüpe läbi pilvede toimus peagu märkamatult ja kapten juhikabiinist pöörab tähelepanu vaatamisväärsustele all. Ilmastik, ta ütleb, on normaalne praeguse aastaaja kohta, milline lõuna poolkeral on talvine. Minu iste on akna juures, naabriks on kuivetanud "aussie". Kuigi ta nägu on tuhandeis kurdudes, vaatab sellest hallide ja sõbralike silmade lahke pilk.

Meie kõnelus algab tavaliste märkustega ilusast ilmast ja läheb pikapeale isiklikku laadi küsimustele. Mis rahvusest ma olen? Aa, eestlane, ütleb naaber, olen nendega mitmel korral kokku puutunud. Meenutab isegi nimesid, mille lõpus esineb "auskas" ja "laitis". Need on rohkem leedu nimed ja ta on neid kohanud oma suhkrufarmis hooajaliste pilliroo lõikajaina. Roolõikajad on teatavasti rändrahvas, väga eriliste vagabundlike tõekspidamistega ja mu naaber tähendab muiates, et nende hulgas leiduvat ka ehtsaid kõrilõikajaid.

Mister Jones, nii on vanahärra nimi ei ole aga ehtne "aussie", vaid iirlane ja 27 aastat tagasi rajas ta oma suhkrufarmi Põhja-Queenslandi dzhunglitesse. Nüüd sõidab ta külla Iirimaale oma vendadele ja õdedele, sest äsja müüs ta oma farmi £20.000 naela eest ja arvab, et on ära teeninud puhkuse. Kuulen talt veel, et Põhja Queenslandis McKay joonest ülespoole sademeid oli küllaldaselt, tulles koos troopiliste monsuun-tuultega, samal ajal kui kogu Austraalia kannatas kohutava põua all.

Umbes 7-tunnilise lennu järele maandume vahejuhtumisteta Filippiinide pealinna Manila lennuväljal, ja nagu tavaliselt on siin päikseline ja niiskelt palav. Ooteruumi õhujahendajad töötavad meeleheitlikult, kuid ilmselt on nad kas nõrgad või "häälest ära". Kolmveerand-tunnilise ootamise juures käid ära ka "meeste toas" ja pead seal vastu võtma teenistust pakkuvate saapaviksijate, pintsakuharjajate ja mingisuguse elektrimasinaga selga masseerima kippujate asjameeste rünnaku. Ühe sellise, "barikmahheri" lumivalge pintsaku all näen vilkuvat pussituppe.

Pean tagasi lükkama kõik lahked pakkumised juba sellepärast, et peale reisitshekkide ei juhtu mul taskus muud valuutat olevat.

Transiit-reisijaile määratud ruumides on prominentsel kohal seinal Filippiinide praeguse presidendi pilt, mis pakub huvi sellepoolest, et see pilt ei ole foto, vaid on maalitud. Muide, õhusadamas on võimalik osta võrdlemisi häid puunikerdusi mõõduka hinna eest (märksa kõrgem on aga nikerduste kvaliteet ja madalam hind Formoosas.)

Tagasi lennukis ja õhus ütleb kapten läbi valjuhääldaja, et loodab Hong Kongi jõuda ühe tunni ja 20 minutiga. Praegu aga valitsevat Hong Kongis udu ja reisilennukid on suunatud kas Formoosasse või Manilasse tagasi. Udu omaduseks on hajuda, trööstib hääl nii reisijaid kui ka arvatavasti kõnelejat ennast. Meie lennuki kiirus on 650 miili tunnis, kuid tugeva küljetuule tõttu on tegelik kiirus praegu 500 miili. Kõrgus: 27.000 jalga. Need ei ole meeldivad uudised. Oleme momendil Lõuna-Hiina mere kohal, meist vasakul on Puna-Hiina kaldad, paremal laiutav ookean.

Istmenaaber Jones juhib mu tähelepanu meie all ujuvaile huvitavaile pilve-rühmitustele, mis hilistes päikesekiirtes tekitab illusiooni lumest sätendavast arktilisest maastikust. Küsin talt, kas ta siin leiab ehk sarnasust oma suhkru-istandusele?

Nii erapooletuna kui ka see "maastik" näib alla vaadatuna, seda enam ebameeldivaks ta kujuneb, kui pilvemäed jäävad meile teele ette. Siis on nad äkki tumedad ja sünged. Hele päikesevalgus vaheldub hallika hämarusega, süttivad signaalid julgestusvööde kinnitamiseks ja sigaretiotste viivitamatuks kustutamiseks, ja siis rappub hiigelsõiduk nagu ratastel ja nagiseb vana plaanivankrina. Reisijate jutusumin on vaikinud ja igaüks on tegevuses enda kohalhoidmisega.

Teen seda minagi, hoides kahe käega kinni oma eesolevast tooliseljast.

"Ei ole midagi traagilist", kõlab kapteni rahustav hääl. "See ei kesta kaua. Püüame radari abil teha ringi ümber tormi piirkonna!" "Madin" kestab siiski oma paarkümmend minutit ja polnud midagi traagilist, nagu kapten ütles. On varemaltki selliseid rappumisi üle elatud, kuid iga kord on nad nii värskelt ja üllatavalt ebameeldivad. Pinge reisijate hoiakus vaheldub jälle jutu- ja naerusuminaga ja stjuardid teevad kiireid ettevalmistusi õhtueineks. Kell on 8 ja Hong Kong ei tohiks enam kaugel olla. Lennuk liigub nüüd suhteliselt sujuvalt. Hiigelkabiinis süütatud hele elektrivalgus on isegi meeldivam päevavalgusest ja äsja ettekantud eine aroomid äratavad isu. Sel "õndsal" silmapilgul teade valjuhääldajast rikkus vist enamuse reisijate isu.

"Udu lasub Hong Kongil ja ei ole hajunud", ütleb kapten, "Kuna me oleme õige pea kohal, siis teeme katset maanduda. Alarm on põhjendamatu, sest meil on küllaldaselt kütte-ainet tagasipöördumiseks Manilasse."

Hong Kong asub teatavasti mägedevahelises orus ja laskumine võib toimuda ainult ühest suunast. Hong Kongi saare järsud mäed ja neile ehitatud pilvelõhkujad on suureks ohuks udus suunda otsivale lennukile. Nüüd järgneb pooletunniline keerlemine, laskumine ja tõus hallis massis, siis lõplik laskumine, mis on arvatavasti maandumiskatse ja siis äkiline tõus pilvedesse.

"Nüüd läheme Manilasse tagasi" ütleb mulle stoiliselt suhkrufarmer ja pöörab lehekülge raamatul, mida ta huviga näib lugevat! Kuid lennukijuhil on ilmselt teine kava. Ta ütleb: "See maandumiskatse ei õnnestunud, kuid hoopiski mitte halb. Me proovime uuesti."

Piilun aknast alla ja näen läbi piimja udu juba linna õhtuseid tulesid. Mitte küll säravaid arvutus müriaadis, nagu tavaliselt suurlinna kohal, vaid helendava ja udukihist läbitungiva valendava vaibana. Tiirleme oma teine pool tundi linna kohal ja siis laskumine ning lõpuks fammiljaarne müdin jalge all, mil rattad puutuvad maapinda. Sellele järgneb pidurite kõrvulukustav kära. Oleme õnnelikult kohale jõudnud, kuigi umbes 2-tunnilise hilinemisega.

Hommikustes lehtedes seisab, et udu tõttu oli Hong Kongi lennusadam suletud kogu päeva, 15 lennukit oli juhitud mujale ja isegi üleveolaevade ühendus sadamas oli seisnud. Põhjuseks olid ookeani niisked ja soojad õhuvoolud, mis Lõuna-Hiina mere külmade hoovustega kokku puutudes tekitasid tiheda udu.

Lugu kadunud miljonist

Hong Kongi ülimoodsal Kai Tak lennuväljal tülpinud reisijad Sydneyst ja Manilast moodustavad spontaansed "sabad" passi-, tolli- ja tervishoiuametnike pultide ees. "Kollane pass" tiitliga "International Certificates of Vaccination" on reisimisel tähtsuselt võrdne välispassiga ja isegi sellise tõvedest puretud paiga nagu Hong Kong, võimud tunnevad huvi, kas saabuja on süstitud rõugete ja koolera vastu, millised haigused kahjuks päris tavalised aasia maades. Briti koloniaalvõimud peavad visa võitlust taudidega, ja tööle au andes, suure eduga. Minu siinolles on just käimas kihutustöö koolera-vastaseks süstimiseks.

Süstimispunktid on kättesaadavaks tehtud kõikides elamisrajoonides. Lehtedes aga kurdetakse, et nelja-miljonilisest elanike arvust ainult kolm miljonit laseb end süstida, vaatamata pidevale selgitustööle. Kuhu on kadunud see üks miljon inimest? küsib tänane hommikleht ja jatkab: "Kurb tõde seisab selles, et koolera-juhuseid esineb peamiselt nende elanike hulgas, kes keeldunud vaktsineerimisest. Võimud arvavad, et see miljon moodustub inimestest, kes on põhimõtteliselt süstimise vastu."

Milline on see "põhimõte?" — Vanad inimesed, eriti üle 60 elu-aasta, kahtlevad kaitsesüsti mõjus. Ülejäänud hoiavad kõrvale ekslikus usus, et nad on küllalt terved ja küllaldaselt ettevaatlikud, et haigestuda. Selliste hulgas leidub just haiguse kandjaid, kurdab leht, eriti kui nad ise haiguse kergekujuliselt läbi on teinud, sellest mitte teadlik olles. Tuhandetes lendlehtedes antakse näpunäiteid tõve tundemärkidest ja manitsetakse rangele isiklikule puhtusele. Et läinud suvel registreeritud koolerajuhtumeid oli ainult 389, siis on see arv imekspandavalt väike, kui arvestada kokkusurutud [illegible]stingimusi.

Kodututu majutamisprobleemid

Hong Kongi Briti koloniaalvõim seisab siin tohutu ülesande ees ja selle lahendamise saavutused on seni ainulaadsed vabas maailmas. Kümne aasta jooksul on muretsetud peavari kolmveerand miljonile inimesele, kuid majutamist vajab praegu veel 650.000 inimest ja Resettlement Office ehitab kortereid keskmiselt 150.000 inimesele aastas. Seega oleks umbes 4½ aastaga korteriküsimus lahendatud, kui poleks

LEONID TRETT 60-aastane

Juubilar sündis 1. aug. 1905. a. Tallinnas, kus ta isa, leedu päritoluga Tretjakevits, pidas võõrastemaja. Mainitu oli pärast osavõttu Vene-Türgi sõjast Tallinna elama asunud ja seal eestlanna Marie Ausmanniga abiellunud.

Juubilar õppis Tallinna Aleksandri gümnaasiumis, lõpetas Narva 2. Reaalgümnaasiumi ja Tartu ülikooli õigusteaduskonna. Kuni iseseisvusaja lõpuni oli tegev ehitusfirma "R. Treubeck & V. Tretjakevits" õigusliku ja majandusala juhina. Firma natsionaliseerimise järele töötas Riiklikus Ehitustrustis varustusosakonna juhatajana ja personaal-ala korraldajana. 1944. a. juulis komandeeriti Saksamaale, kus määrati teenistusse Grazi peajaama Austriasse. Hiljem asus elama Augsburg-Haunstetteni ja oli tegev Oberammergaus Messerschmidti uurimisasutuses "terminenfolgerina". Pärast kapitulatsiooni oli Augsburg-Haunstetteni laagri asutajaid, töötades seal pikemat aega laagrijuhataja asetäitjana. Enne ümberasumist Austraaliasse töötas Augsburgis Resettlement Centre's informatsiooni ja kontrolli-osakonna juhataja asetäitjana ja pärast dokumentatsiooni kontrollimise büroo juhatajana U.S.A. komisjoni juures.

Siirdus koos perekonnaga 1949. a. Austraaliasse, kus pärast lühiajalist töötamist Canberras asus elama Adelaide'i. Töötas kuni 1955. a. juunini vabrikutöölisena, mil õnnestus koha saada riigiteenistusse. Töötas algul Dept. of Deeds and Titles õigusteadlikul alal, ja alates 1960. a. Adelaide'i Crown Solicitor's Office'is ametnikuna ja tõlgina.

Juubilar abiellus 1937. a. Tallinnas Lydia Sepaga. Sellest abielust on kolm last — tütar Maia ja pojad Viktor ja Tiit, kes kõik on juba täisealised. Lastest on tütar Maia abielus ja kahe lapse ema.

Juubilari vend Viktor elab Kanadas, kelle juures asub ta armas ema, kes hiljuti pühitses oma 90-a. hällipäeva. Teine vend Feliks Tarm, kapten eesti sõjaväes, oli lektoriks kõrgemas sõjakoolis kuni arreteerimiseni kommunistide poolt 1941. a., kadudes jäljetult. Kaks õde elavad perekondadega Sydneys.

Juubilar oli Adelaide'i Eesti Seltsi esimees 1953. a., hiljem abiesimees ja kultuurala juhataja, kusjuures Adelaide'i Eesti Selts on rajatud tema poolt valjatöötatud põhikirjale. On L.A. Balti Komitee asutaja ja selle liige kuni tänaseni.

Tema suurimaks suviks on alati olnud kirjanduslik tegevus, millest tingitud ka ta kaastöö tegemine pagulusses mitmetele ajalehtedele ja ajakirjadele, nende hulgas olles mitmekülgne truu kirjasaatja "Meie Kodule" ta algusest peale. Viimastel aastatel on ta peamine huvi koondunud filosoofia ja teoloogia valda ja sellest on valminud sügavmõttelised kirjutised, millised on viimaste aastate jooksul ilmunud eesti ortodokse kiriku vaimulikus ajakirjas "Jumala Abiga" seeriana pealkirja all "Väikseid mõttekilde suurtest probleemidest".

Ilukirjanduslikul alal valmis tal muuhulgas 4-vaatuseline draama "Eesti sonaat" ja mälestusteos "A. Tammsaare, nagu teda tundsin". Tema lühijutte on ilmunud ka saksa ja shveitsi lehtedes ja ajakirjades (Martha v. Dehn-Grubbe tõlkes).

Inimesena otsekohene ja abivalmis, on juubilar kõigi poolt hinnatud, kes teda tunnevad. Adelaide'i Eesti laulukoorid ja näitering teavad kui soojalt ja sõbralikult ta nende üritustesse suhtub. Adelaide'i Eesti laulu- ja teatrihuvilised on temaga niivõrd kokkukasvanud, et korraldatud kontserdid ja teatriõhtud tunduksid poolikutena, kui puuduks sealt tema hõbedajuukseline, pikakasvuline ja sirgerühiline kuju. Paljulugenud ja põhiliselt humanistlikult häälestatud mehena on juubilar poliitiliste ja igapäeva elusündmuste käsitamisel reaalne ja tabav.

Hea keelte valdajana ja pikaajalise tegevusega Lõuna-Austraalia Balti Komitees ning Good Neighbour Council'is, on ta hästituntud ka teiste Euroopast tulnud rahvusgruppide samuti kui austraallaste hulgas. Tema kõned ja sõnavõtud oma sisukuse, raudse loogika ja hästivalitud sõnastusega on alati huvitavad ja tabavad. Ta on teinud palju eestluse tutvustamiseks siinsele rahvale. Praeguses kiirustavas ja kärsitus maailmas on juubilar aga neid vähe seid "endisaegseid" mehi, kel on aega ilma tõttamata vestelda kaasinimesega ja teda kuulata.

Suure lauluhuvilisena kuulub juubilar Adelaide'i Eesti Meeskoori ridadesse sõprusliikmena, et anda oma panus Eesti laulukultuuri viljelemisele Austraalias.

Sõbrad ja tuttavad õnnitlevad tublit kaasmaalast tema tähpäeval ja soovivad õnne ja tervist edaspidisteks aastateks ja aastakümneteks. **Im.**

ühte "aga" ja see on pidev põgenike juurevool ja rahvaarvu juurekasv.

Hong Kong on teatavasti väga piiratud maa-alaga sadamalinn, pinnaga umbes 400 ruutmiili. Teise Maailmasõja ajal okupeerisid jaapanlased Hong Kongi ja rahvastikul on okupatsioonist kibedad mälestused. Peale kapitulatsiooni läks see strateegiliselt tähtis sadam uuesti Briti valdusse ja koos inglastega valgus siia ligi miljon põgenikku, nii et esimese pärastsõja aasta lõpul ulatus elanike arv 1½ miljonile. Iga järgnev aasta tõi enam põgenikke juurde ja kui 1949. a. Hiina läks kommunistlikuks, oli Hong Kongi rahvastiku arv tõusnud 2.360.000-le. Põgenikel kaugemale pageda polnud võimalik, sest meri oli vastas ja emigratsioonitõkked teistes maades ranged. Varajasemad tulijad leidsid ulualust neljakordsetes üürimajades nii Hong Kongi saarel kui Kowloonis, kuid peagi olid need korterid lõhkemiseni rahvast täis ja hilisemaile tulijaile polnud mingit väljavaadet korralikumale peavarjule. Neist said koopa- ja prügimäe elanikud (Niinimetatud "scatters'id", "laialivalgujad").

Kastilauad, plekitükid, vanad kotid-kõik, mis võis varju pakkuda põletava päikese eest suvel ja kõledate tuulte eest talvel, sobis vaesele põgenikule ehitusmaterjaliks. Nii tekkisid hüti-külad. Need paisusid ennekuulmatu kiirusega hurtsik-linnadeks, mis on näotud ja vormitud nakkuse pesad. Nad algavad seal, kus äärelinn lõpeb ja valguvad aeglaselt ja visalt, nagu lööve nahal, üle kaljurahnude, kuristikkude ja mäekülgede. Hurtsik-elanikel puudus jooksev vesi, elekter ja minimaalsed sanitaarsed tingimused. See oli maailm, kus domineerisid looduse karmid jõud. Torm paiskas hurtsikud laiali, suvistes sadudes mäeküljed varisesid ja viisid endaga ühes sadade inimeste sellegi peavarju. Suurim oht oli aga tuli, sest seesugused ehitused süttisid kiiresti ja tulele oli raske piiri panna. Nii aastal 1953 esimesel jõulupühal põles maha Ship Kip Mei hurtsiklinn ja jättis enam kui 50.000 inimest peavarjuta. Veel järgmisel hommikul hõljus hiigel suitsusammas Hong Kongi kohal otsekui tohutu küsimusmärk: Mida teha peavarjututega?

See oli ajalooline päev, mil koloniaalvalitsus tegi ajaloolise otsuse: Ehitada hurtsiklinnade asemele ajakohased elamud. "Hambaraha" tuli kokku ameerika ja inglise rahva annetustest ja kiriklikkude organisatsioonide korjandusest üle maailma. Ship Kip Mei tuli

(Lõpp 4. lk.)

Pühendusteos eesti noortele

Stokholmi Eeesti Gümnaasium kavatseb eeloleval sügisel, mil täitub eesti gümnaasiumi asutamisest 20 aastat, välja anda väikest pühendusteost-libellust eesti noortele. Selles libelluses tahetakse avaldada ka kõigi nende eesti noorte nimekiri, kes on 20 pagulasaasta jooksul lõpetanud gümnaasiumi, resp. mõne teise keskastmekooli (reaalkooli, kaubanduskooli, kaubandusgümnaasiumi, tehnikakooli, tehnilise gümnaasiumi, highschooli jne.) või ülikooli, resp. mõne teise kõrgema kooli, nagu kolledzi jne.

Käesolevaga pöördub SEG eesti noorte poole ja palub kõiki lõpetajaid teatada SEG-ile oma nimi, aadress ja millal ning millise kooli nad on lõpetanud. Andmed saata aadressil: **Estniska Gymnasiet,** c/o Estniska Institutionen, **Apelbergsgat. 50, III Stockholm, Sweden** (Sverige), **kuni 1. sept. s. a.**

Kõik need noored, kes teatavad gümnaasiumile oma nime jne. saavad ühe eksemplari ülal mainitud libellusest tasuta. **Henno Jänes**

Stokholmi Eesti Gümnaasiumi Rektor

AADRESSIKUULUTUSED

★ **ELMA** leivatööstus, 63 Lenton Pde., Waterloo, (Sydneys). **Tel. MX-1267.**

KIRIKLIKUD TEATED

EELK Sydney Jaani koguduse jumalateenistus linnakirikus, 90 Goulburn St., **pühapäeval 7. augustil kell 4 päeval.**

Jumalateenistus **Plumptonis,** kohalikus Anglikani kirikus, **pühapäeval 8. augustil kell 3 päeval,** armulaud, laululehed, pärast jumalateenistust koosviibimine samas. **Õp. E. Kiviste**

★ BAPTISTI JUMALATEENISTUSED: Sydneys iga kuu teisel ja neljandal pühapäeval, kell 2 p.l. CENEF Auditooriumis, Kent ja Bathurst St. nurgal.

Sydney

★ Aastavahetusel N.S.W. ülikooli küttejõu tehnoloogia alal 1. klassi honoursiga lõpetanud Jüri Janov siirdus 16. juulil edasi õppima USA-sse, kus ta Pennsylvania Riikliku ülikooli juurde stipendiumi sai. Sydney noored tunnevad J.J-d täienduskoolist saadik. J.J. on olnud aktiivselt ja juhtivalt tegev skautlikus liikumises ja üliõpilaskonnas. Akadeemiliselt kuulub J.J. EÜS-i perre.

★ Eesti Akadeemilise Koondise ja Sydney Eesti üliõpilaskonna ühiskorraldusel toimuvad Sydneys **Rahvaülikooli** loengud, kus käsitellakse Eestiga ja eestlastega ühenduses olevaid küsimusi. Neist loenguist osavõtt on kõigile vaba.

Rahvaülikooli loengutesarja järjekordne ettekanne on pühapäeval, 8. augustil kell 5 peale lõunat Eesti Majas üliõpilaskonna toas. Ettekandes "Eestikeelne raamat läbi aegade" annab dr. Hugo Salasoo ülevaate eestikeelse raamatu elukäigust enam kui neljasaja aasta jooksul. Eestikeelse raamatu saatus on olnud väga kirju ja põnev. Teda on veetud salakaubana veinivaatides, teda on hävitatud tule ja kirvega, teda on keelustatud, ära korjatud või rahvale tasuta jagatud. Kõigest sellest kuuleme lähemalt ülalmainitud ettekandes. Loengul demonstreeritakse haruldasi eestikeelseid raamatuid. Kõigi rahvuskaaslaste, eriti üliõpilaste ja noorte osavõtt soovitav. Sissepääs tasuta.

★ 1965 a. **Balti Ball** toimub läti üliõpilaskonna korraldusel laupäeval, 14. augustil kell 8 õhtul Läti Majas, Parnell St., Strathfield. Balli seekordseks teemaks on "Baltic Peasants' Fiasco". Pääsmed a 10/- saadaval kohapeal. Lisainformatsiooni vajaduse korral pöörduda vil. B. Lees'i poole, tel. 862398.

★ Leitud naiste käekell Kuldsüdamete poolt. Kätte saab E. Abist. Komiteelt.

EELTEADE

SES Täienduskooli pidu toimub pühapäeval 15. augustil kell 2 päeval.

Hoolekogu

KALJU TEGOVA, Teile on teateid sit.

Noorus on meie tuleviku pant. Rahvuskapitalile annetamisega saame aidata noori nende kasvatustöös.

AJALEHEMEESTEGA raske asju ajada. Põnevad uudised hoiavad enda teada, trükimusta näevad lood siit ja sealt. Talituse pere pole ka palju lahkem. Üks on kinni, sisse lähevad tuntud ja tundmatud Sydney eestlaskonna "nimed", kui mõni harilik surelik sisse satub, kuuled vaid sosin-juttu, tihti sekka vaigistamist. Saalis liigub ükskui-teine, möödulindid, pliiatsid ja sketsid käes, murekortsud otsmikul.

Uurisin ja uurisin, uudishimulikuks tegi mind. Sain jälile — tulemas on PRESSIBALL!

WOLLONGONG

★ WES Naisringi poolt korraldatud perekonnaõhtul 17.7.65 loositi loteriil välja järgmised võidud: Pilet F7 roheline, rahvarõivais nukk (H. Kaldjärv); pilet F8 roheline, padi (E. Laigna); pilet D46sinine, padi (A. Tukk); pilet F99 roheline, padi (E. Ups); pilet D30 kollane, padi (V. Reinfeldt); pilet F83 roheline, pullover (H. Aarn); pilet F82 roheline, lapse kampsun (Difori); pilet D29 kollane, heegeldatud garnituur, (K. Kiviaru); pilet B58 kollane, linik (E. Tanimäe); pilet D73 kollane, väike lina (H. Kaard); pilet B54 kollane, linik (Eedo-Linda); pilet F2 roheline, heegeldatud lina (H. Märtson); pilet D56 kollane, potilill (A. Rajamäe).

KUNSTNIK SAARNIIDU MÄLESTUSRAAMAT

"Kultuuri" väljaandel ilmus kunstnik J. Saarniidu mälestusraamat "Läänest itta ja idast läände" kunstniku oma, 17 illustratsiooniga. Teos käsitab meie eesti meeste kannatusteekonda Venemaal, Siberis ja rindel. Jutt on nende eestlaste masendavatest elamustest, keda venelaste poolt mobiliseeriti esimese punase okupatsiooni lõpul. Jutustus on tihe ja köitev nii neile, kellede omaksed viidi vägivallaga kui ka kõigile eestlastele.

See põnev teos on müügil "Meie Kodu" talituses hinnaga £1.13.-, saatekulu 2/-.

★ Eesti nimekaimat dirigenti Olav Rootsi kes praegu teatavasti on Bogotá sümfooniaorkestri dirigent Colombias, tahas hiljuti Calis südameatakk. Ta viibib praegu samas linnas haiglaravil ja on juba paranemas.

★ Endel Kiisk, sattus New Qorgis õnnetuse ohvriks. Seni selgitamata põhjusel süttis ta ülikond pealeläinud bensiini tõttu ja mees sai raskeid tulehaava kätele, kehale ja näkku. Praegu viibib ta raskelt haigena haiglas.

★ Malmös tähistas 60-a. sünnipäeva majandusteadlane Johannes Karu.

NOORTE NURK

Kalevipoja seiklusi (2)

Sarviku varandus

Teisel hommikul kutsusid piigad Kalevipoega Sarviktaadi elutubasid ja varandusi vaatama. Nad läksid ühest kiviuksest sisse ja siis veel hulk maad kivist teed kaudu edasi. Ühes toas oli kõik tehtud rauast: seinad, põrand, lagi, ahi, pingid ja muud majatarbed. Igas nurgas oli rauast kirst ja nende sees rauast varandust. Piigad teadsid lauida:

"See on vana Sarviktaadi
tööluba sulastella,
orjapoiste varjupaika,
teopoiste pärispaika:
siin neid vaeseid vaevatakse,
mitmel puhul piinatakse."

Rauast teed mööda jõudsid nad vasksesse tuppa ja seal nägi Kalevipoeg, et kõik oli vasest tehtud. See oli orjatüdrukute töötuba, kus nad pidid ketrama kuldlõnga. Järgmine tuba oli hõbedast, ja lõpuks jõudsid nad ruumi, kus kõik oli kullast. Põrgupiiga pajatas siin:

"See on vana Sarviktaadi
pidupäeva paigakene,
lustipidamise tuba."

Nii käisid nad veel mitmes toredas toas Sarviktaadi varandusi vaatamas, kuni jõudsid viimaks õue peale. Siin polnud näha ei muru ega mulda, vaid maa oli üleni rahane. Õues seisid seitse aita, mis olid täis liha ja vilja, ning eemalt paistsid suured laudad.

Kui Kalevipoeg kõike seda näinud oli, küsis ta piigade käest:

"Kes see kuulus Sarviktaat siis õleti on?"

Ja piigad hakkasid üksteise võidu pajatama:

"Sarvikul on suured vallad valitseda ja tuhanded teed tallata. Meie näeme küll ta minekut ja teame tulekut, kus ta aga käib või mis ta teeb, seda hoiab ta suures saladuses. Palju on Sarvikul sulaseid, kes talle rasket tööd teevad ja rikkust majja muretsevad. Ja kui ori pole küllalt hoolas, tantsivad ta turjal raudne kepp ja vaskne vits."

"Ärge kurtke, neiukesed!" ütles Kalevipoeg vastu. "Küllap ma päästan teid vangipaeltest ja vabastan orjusest."

Vanem piiga hakkas nüüd Kalevipoega õpetama:

"Kui sa meid tõesti päästa tahad, siis võta appi nõlavits ja küünelaastudest kübar, sest muidu ei saa sa Sarvikust jagu. Tema tunneb igasuguseid nõiavigureid, mille abil murrab ka sinusuguse kange mehe."

Nr. 31 (209) Neljapäeval 29. juulil 1965

Toimetaja k.t. A. VALGMA

"Kallis Kalevipoeg, kui sa veel põrgust lahkuda tahad, siis tõtta kiiresti koduteele, sest kui Sarvik jõuab siia, kukub kinni koopauks ja sul pole enam pääsemise lootust."

Kangelane aga uskus oma jõusse ja jäi rahulikult Sarvikut ootama.

Murelikult hakkasid piigad nõu pidama, kuidas saaks kavalusega Kalevipoega aidata. Sarviktaadi voodipeatsis seisid kaks klaasi õlletaolise märjukesega. Ühes klaasis oli see jook, mis kanget jõudu juurde annab, teises aga see, mis ihuväge vähendab. Vanem õde vahetas nüüd klaasid kavalasti ära, nii et kui Sarvik võimu tahaks võtta, siis hoopis nõrkust neelaks.

Piinlik vahejuhtum

Koolinõunik astub ühte keskkooli klassi ja hakkab õpilasi küsitlema. Teda segab aga kõrvalruumist kostev kõva lärm.

"Mis klass see siin kõrval on?" küsib ta ühelt õpilaselt. Kuuldes, et see on lõpuklass, ärritub ja tormab sinna. Sisse astudes haarab ta teiste ees kõige kõvemini rääkivast noormehe õlast ja toob selle kõrvalklassi ja käseb pingil istet võtta. Kui koolinõunik on tükk aega õpilasi küsitlenud, tõuseb noormees ja sõnab:

"Härra koolinõunik, kas ma võin oma klassi minna ja jätkata õpetamist. Ma olen 13. klassi ajaloo õpetaja."

Kaks hooletut

Poeg: "Isa, just praegu sõitis ema autoga garaazhist välja ja üle minu jalgratta!"

Isa: "See on sulle paras, ära jäta teinekord ratast lohakile maja ette murule."

Seletus

Ühel õhtupoolikul jutustas Johnny isale, et koolis kõik ta pinginaabrid said oma kirjatööde eest halvad hinded.

"Millest see küll võis olla?" arutas isa.

"Nad kõik kirjutasid minu pealt maha," vastas Johnny.

NALJAKAID KÜSIMUSI

1. Missugusel kuul on 28 päeva? 2. Kus asub Doonau jõgi? 3. Kuidas saab soola maitsvamaks teha? 4. Mis "ajab" hobuse jooksma? 5. Millal on kaamelitel kaheksa jalga? 6. Kuidas saab aega "lennata lasta"? 7. Kus kohas on Põhjanaba kell 4 hommikul? (Vastused 4. lk.).

Kaug-Ida lähedalt

(Algus 2. lk.)

oli puhastanud 45 aakrit maad ja vähema kui kahe kuu jooksul olid tulehädalised majutatud ajutistesse elamutesse. Peagi oli ilmne, et esialgsed kahekordsed elamud ei ole vastus olukorrale ja nõnda alustati 6-kordsete elamisblokkide ehitamisega, mis hiljem järjest kerkisid ülespoole ja momendil on juba 12-kordsed.

Ühel vihmasel hommikupoolel avaneb mul suurepärane võimalus saada läbilõige majutamise hiigel-projektist. Resettlement Office'i ühe hiinlasest kõrgema ametnikuga, nimega Har Chen Kwok, teen umbes 3 tundi kestva ringkäigu korterihädaliste asulates.

Algame äärelinna ühe tüübilise hurtsik-asulaga, kus elab umbes 20.000 inimest (scatters). Kogu koloonia alal, nagu tähendatud, elab praegu umbes 600.000 "skatterit", nendest umbes 40.000 paatidel (peamiselt taifuunide kaitseks ehitatud muulide taga), ja umbes 80.000 majade katustel ("The Story of Susi Wong"). Kui lugeja mäletab kodumaalt veel madalaid laadaputkade ridu, siis on see lähim võrdlus hurtsik-asulast, ainult et see putkadevaheline tee on palju enam surutud kokku, lookleb arvutuis süngeis labürintides, on täis naisi, kooli- ja eelkooli-ealisi lapsi. Mehi näeb vähem. Need on linnas tööl. Hong Kong on nimelt oma õitsengul. Tööd leidub rohkesti. Tibab vihma ja kitsad tänavad on peagi porised.

Peatume ukselävel ja vaatame ruumi, mis on umbes 7 jalga kõrge ja ilma aknata. See ruum on ehitatud värvimata laudadest, põrandapind 8×10 jalga. Valgustuseks tahmunud elektripirn laes. Kesk tuba madal laud ja paar istet. Seina külge on naelutatud lai, tühi lava, sellest mõni jalg kõrgemal teine lava. Kuulen, et perekonnal on kaheksa last. Kuidas siia kümme inimest ära mahub? Väga lihtne, ütleb mu saatja, viis inimest magab alumisel, viis ülemisel laval. Nii ema kui lapsed vaatlevad meid suuril silmil. Oma lihtsas hiinapärases riietuses, mustrilistes puuvillastes jakkides ja pikkades pükstes, näivad nad päris kenakesed ja omadega rahul.

Kuidas on lugu kooliga, küsin. Mr. Kwok kehitab õlgu: "Koolimaju on nii vähe. Kool ei ole sunduslik. On koguni maksuline (alates 5 HK dollarist kuus) Kuidas pereisa paremalgi tahtmisel jõuaks selle lastekarja eest maksta kooliraha? Osta raamatud? Riietust ja jalanõusid?"

Miks siis, küsin mina, muretsetakse sellistes oludes nii palju lapsi? Samas tajun oma küsimuse otstarbetust. Võiksin sama hästi küsida, miks taimeriigis umbrohi lämmatab kultuur-heina, miks loomariigis iga elav olend ürgsest tungist aetult püüab paljunduda ega hooli sellest, kas ta järeltulijail on võimalusi eksistentsi loomiseks. Samasugust tõkestamata sigimisprotsessi näeme tänapäeva aasia rahvaste hulgas. "Perekonna kavandamisest", ütleb isand Har Chen Kwok, "hiinlane ei hooli". ("They do not give a damned for it.")

Astume veel sisse ühte muldpõrandaga ruumi, mis on poolpime. Siin on üks hiinamees ametis taina sõtkumisega, olles ümbritsetud veeämbritest ja jahukottidest. Ruum on pooliti suitsu täis, sest nurgas lõõmab raudahi. Tagapoole avaneb luuk ja sealt on notsude roosad kärsad end uudishimulikult läbi ajanud. Röhkimine ja hais teritavad meie haistmis- ja kuulmismeeli, kuid manab leivaküpsetaja näole uhke omanikunaeratuse. Tegemist on "väikese, kuid energilise ärimehega", kes leivatööstuse ja sigadekasvatuse on mahutanud ühise katuse alla.

Kuidas selles tohutus elamistiheduses, kus algelised tervisholu tingimused jalge alla tallatud, epideemilised haigused ei murra maha kogu rahva? Sellele küsimusele vastab mr. Har Chen Kwok: Generatsioonide kestel tõve pisikutega võideldes on nende inimeste veri muutunud immuunseks, millega seletatav suhteliselt väike surevus taudide puhul. Nii oli läinudsuvise kooleralaine puhul ainult kümmekond surmajuhtumit kogu koloonia kohta, vaatamata, et tervelt üks miljon inimest ei suvatsenud ilmuda vaktsineerimisele, nagu eelpool tähendatud.

Kuulen veel mõndagi huvitavat "scatterite" elust. Minu esialgne arvamine, et siinne hurtsik kuulub "neile" endale, on ekslik. Ta maksab üüri keskmiselt 40 HK dollarit kuus (kolm kuni neli korda rohkem kui riigimajades) ja on ohvriks mõnele agarale kaasmaalasele, kes kasutades olukorda, on neid hurtsikuid riigi maa peale illegaalselt üles klopsinud ja elab nüüd härrasmehe elu. Elamispind on parim ja nõutavaim kaup Koloonias ja ärimees ehitaks meeleldi neid punkreid lisaks kasvõi üksteise kukile, kui mitte Resettlement Office seda ei takistaks. Võimude eesmärgiks on paigutada korterihädalised inimväärsetesse elamutesse, mitte aga suurendada hurtsiklinnu.

Juhul, kui inspektor oma ringkäigul leiab mõne juurde-ehituse nagu maaalt üles kerkinud, kistakse see pikema jututa maha. See juures inspektori tegevus kutsub esile nii asjasse puutuva üürilise, kui ka "omaniku" (sageli Hong-Kongi allilma kuuluva tegelase) viha, mis sageli on seotud isikliku julgeolekuga. Resettlement Office viimases aasta-bülletäänis tõstetakse esile selliste inspektorite vaprust ja kindlameelsust.

Kui majutamisamet on otsustanud järjekordselt maha lõhkuda hurtsiklinna, siis garanteerib ta lammutatava asula elanikele korteri ehitatavas majadeblokis. Tingitud meeleheitlikest korterioludest ja väljavaatest "kasulikule tehingule" püüab "scatter" tavaliselt võimusid tüssata, mis nähtub sellest, lammutatava asula elanike arv tõuseb üleöö mitmekordseks ja sageli leibkonna pea aruanne hurtsikus magavate inimeste kohta on märksa suurem kui tegelikult. See eeldab tülikat skriinimist kui paratamatust ja isegi öiseid ülelugemisi võimude poolt. Kui leibkonna tõeline suurus on lõplikult kindel, tehakse perekonnapilt, mis on aluseks põrandapinna arvestamisel riigikorteris. "Valge kaart", mille "scatter" saab peale selliseid skriinimisi, tähitab suurt pööret paremusele ja märgib tavaliselt mitmeaastase ootamisperioodi lõppu.

Meie järgmine peatus on juba asustusameti 7-kordsete majadeblokkide piirkonnas, kus keskmine elanike arv 30.000 inimest. Väliselt on need moodsad, valged kiviehitised H-tähe stiilis (ehitus-stiilid "Mark I", "Mark II" "Mark III" ja praegused 12-kordsed "Mark IV"). Mark I ehitus koosneb kahest hoonest, mis keskelt ühendatud, moodustades nii "H" tähe kuju. Igal korral on 64 ruumi. Kahe hoone keskmises ühenduses asuvad pesemisruumid, WC-d, kaks veekraani iga korra kohta, samuti ühine lahtine ruum pesukuivatuseks. Ruumidesse pääseb rõdude kaudu, mis piiravad neljast küljest. Hoone katused on lamedad ja neil asuvad pallimängu platsid, kergete katustega kooliruumid jne. Kõige alumisel korral on mitmesugused väikesed kauplused, sööklad jne. Üks selline asula moodustab endast isemajandava tervikulise linna ja elanikel ei ole vaja igapäevaste tarvete rahuldamiseks kaugemale minna. Kui nüüd lähemalt vaatleme seda hurtsiklinna elaniku "paradiisi", peame tunnistama, et riigimajade elamistihedus on ikkagi väga suur, sest siingi on keskmise suurusega perekonna põrandapind 10×12 jalga ehk 120 ruutjalga. Igale täiskasvanule on lubatud 24 ruutjalga, sama suur põrandapind kahele alla kümneaastasele lapsele. Seega näiteks 8-liikmeline perekond, kellel on kuus alla 10-aastast last, peab ühte ruumi ära mahtuma. Õnneks Hong Kongi soe ilmastik võimaldab perel kogu päeva väljas olla ja seega ruum on "rahvast" tühi ainult magamise ajal. Ruumi üür Mark I majades on ainult 14 HK dollarit kuus ja kuna praegusel korral meestöölise keskmine palk on 400 HK dollarit kuus, siis rent riigimajas moodustab ainult väikese osa teenistusest.

Uusasunduse administratsioon asub tavaliselt ühe sellise ehitise alumisel korral, kus parajasti meie peatumisel käib üürirahade vastuvõtmine. Arvete õiendajaiks on peamiselt naispere. Üürid makstakse ette ja halbu maksjaid on vähe. Mitte-maksjatega tehakse lühike lõpp, nad peavad rändama "scatteri" seisusse tagasi, ja seda kardetakse kõige enam. Seda jutustas mulle üks inspektoreid ja tema lahkel ettepanekul astume üles laiast kivitrepist ja siseneme tubadesse. Suur kivi koridor haiseb desinfektsiooni vedelikest, on puhas ja meenutab väga kasarmut. Esimesena astume kahekordse põrandapinnaga s.o. 10×24 jalalisse ruumi, kus järelikult elab suurem pere. Elanikel on külmutuskapp, TV, fööön õhujahenduseks, korralikud voodid, linad laual. Vanem naine tegeleb elektripliidi juures, noorem on käsitööga tegevuses. Raamile pingutatud riidele tikib ta imeväikesi, säravaid litreid, ükshaaval ja nobedasti. Selliselt produtseeribki Hong Kong nn. "beaded cardigani", tänapäeva moodsat riietuseset. Need inimesed on äriinimesed, ütleb inspektor, "nad on jõukad".

Järgmine ruum on kontrast esimesele. Tahumata seinad, ruumis ainult mõned puust mööbliesemed. "Meie anname ainult ruumi. Oleneb üürilisest, kuidas tal võimalik seda sisustada" ütleb ametnik.

Kuna elatakse tihedalt koos, tuleb arusaadavalt majaelanike hulgas ütlemisi. Tülisid tekib eriti veesabas, kui veekitsendused maksvad ja kraanid lahti ainult 4 tundi päevas. Nüüd aga on Hong Kongis veeolud tunduvalt paranenud.

Ametnikel tuleb lahendada ka perekonna-probleeme. Pere juurekasv nõuab suuremat põrandapinda. Leseks jäänud isa või ema või "bambuskardina" tagant äsja pärale jõudnud perekonnaliige vajab samuti ulualust ja humaansuse seisukohalt on raske öelda ei.

Järgmisena viib Har Chen Kwok mind asundus-linnadesse, mis ehitatud Mark II ja Mark III stiilis. Siin on põrandapinda suurendatud igale ruumile kuuluva individuaalse rõdu tõttu. Hilisemates hoonetes on igal sellisel ruumil ka individuaalne veekraan, WC jne. See tõstab küll üüri kuus keskmiselt 30 HK dollarile, kuid on siiski odavam kui hurtsiklinnas ja läheneb juba lääne korteri mõistele. Neis asulates on eraldi ehitatud avarad koolihooned, klubid vanadele, raamatukogud, lastesõimed jne. Mark IV stiilis ehitused, nagu tähendatud, on 12-kordsed, varustatud tõstukite ja mõõdukate individuaalkorteri mugavustega.

Igas asulas on üks suur ehitus tööstuste all. Tööstuste omanikud on eranditult riigimajades elavad isikud. Tööstushooned on 7-kordsed ja individuaaltööstuse põrandapind algab 240 ruutjalast ja lõpeb 2.000 rt.jalaga. Majutusamet peab tööstuste ideed üheks parimaks, sest see pakub ülalpidamist sadadele tuhandetele uus-asula elanikele. Läbi käies ühest sellisest vabriku hoonest oled üllatatud erialadest, mis siin on esitatud; alates kudumise-, plastika- ja elektritarbetega ja lõpetades masinaehitusega. Et rent madal, siis on õnnelikul üürnikul kiusatus suur osa tööstuse põrandapinnast välja rentida kõrge vahekasuga. Inspektoritel on häda ka uute liig raskete installeerijatega, kes ohustavad hoone struktuuri.

(Järgneb)

---

†

Lugupeetud koolidirektorit

Jaan Roos'i

sündinud 21. jaanuaril 1888. a.
surnud 5. juulil 1965. a. Põltsamaal

mälestavad sügavas leinas

endised Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi õpilased Austraalias

TÄNAPÄEVA VÕRU

Teatmikus "Võrus eile ja täna" (ajalehe "Töörahva Elu" väljaanne, Võru 1964), mille toimetajana-koostajana esineb keegi M. Paaver, üteldakse, et pärast sõda "rahva ennastsalgava töö tulemused oleksid olnud veelgi suuremad, kui sellele poleks vajutanud pitserit isikukultuse kahjulikud tagajärjed". Selle tauniva otsuse annab Võru rajooni täitevkomitee esimees Felix Pärtelpoeg. Sellega üks sundiv ja valitsev kommunist. Praegu olla "Võru linna uhkuseks gaasianalüsaatorite tehase tootmishoone" (üle saja meetri pikk), mis asub otse Tamula kaldal. See tehas olla teinud Võru nime "kuulsaks Kaug-Idas, Kuubas ja Niiluse kallastel!" See tähendab, et ka Võrust veereb kõik üle piiri kas "suurele ja laiale" maale või mujale idablokki. Seda kinnitab ka aruanne, mis näitab, et "Võru tehase toodangut on saadetud paljudele elektrijaamadele, Siberi uusehitustele, neid leidub Hiinas, Ungaris, Rumeenias, Bulgaarias, Poolas, Indias, Egiptuses ja mujal."

Peale gaasianalüsaatorite "Võru töölised toodavad head mööblit, mitmesugusseid aparaate, ehitusmaterjale ja vajalikke tarbeesemeid", sest Võru linnas töötavad "veel tellise- ja leivatehas, lina- ja limonaadivabrik, lihakombinaat, autobaas, piimakombinaat, ehitustrust ja tööstuskombinaat". Teeninduskombinaat (Lembitu tän. 2) kannab nime "Tamula". See haarab kogu rajooni ja sellesse kuuluvad kõik rajooni õmblustöökojad, kingsepatöökojad, kudumistöökojad, saunad ja teised taolised ettevõtted. Võru linna õmblustöökoda kannab nime — moeateljee, millel nais- ja meestöö osakonnad. Selle ateljee kohta üteldakse broshüüris "Võru eile ja täna", et "valmistatakse ja remonditakse naiste ja meeste peakatteid, õmmeldakse ülikondi ja mantleid ateljee materjalist järelmaksuga". Samuti parandatavat ja remonditavat seal ka ülirõivaid.

See ateljee on ainus õmblustöökoda Võrus. Ka asub Võrus ainult üks kingsepatöökoda (Liiva tän. 10-a), kus toimuvat ka galanteriikaupade remont, ja üks kudumistöökoda (Lembitu tän. 2). Juukselõikajaid on meestöö alal 5 ja naistöö alal 3. Lisaks "kosmeetikakabinetis Võrus Lembitu tän. 2 tehakse ka maniküüri". Fotoateljee "Soliid" asub Tenini tän. 43, kus tehtavat ka "fotolaboratoorseid töid, samuti võib fotograafi kohale kutsuda."

Üks omapärasemaid ettevõtteid on ka metalliremonditöökoda (Roopa tän. 1), mille kohta üteldakse, et "teeb kodumaiste sõiduautode ja profülaktilist remonti; autode (kuum ja külm) pesemist; parandatakse ja prodekteeritakse mootorsõidukite kumme, laaditakse akusid jne. Samas valmistatakse elanikkonnale, asutustele ja organisatsioonidele mittestandardseid seadmeid ning igasuguseid metalli- ja plekisepatöid". Sellele lisaks "kaalude ja keerukate metallist majapidamistarvete remondi töökoda Petseri tän. 20 teeb kaalude ja mõõteriistade remonti ning korraldab kaalude jooksvat kontrolli ja tembeldamist. Samas remonditakse pesumasinaid, habemeajamisaparaate, juukselõikamismasinaid jne. Ka valmistatakse ja paigaldatakse televiisorite antenne."

Võru uued elamukvartaalid asuvat Nöörimaal, Kubijal ja Liitval. Sellele lisatakse Võru praeguse ülevaate osas, et "Võru on 20 aasta jooksul kasvanud nii pikuti kui ka laiuti. Elanike arv linnas on suurenenud rohkem kui kahekordseks. Võru soo on nüüd rohelusse uppuv aedlinn. Linna tagamaale kerkib praegu jõudsasti uus mikrolinn, kuhu asub elama 12.000 inimest. Kunagisse võrulaste kapsaaeda — Nöörimaale — on ehitatud moodne laiekraanikino "Noorus", Tamula kallast ehib uus keskkoolihoone. Pooled linna hoonetest on ehitatud pärastsõja-aastatel."

Kommunismi levitava keskusena esineb nn. kultuurimaja, mille juures töötavat ka rahvapilliorkester (juh. Evald Neupman), rahvakoor "Kannel" (juh. Aleksander Krull), rahvaorkester (juh. Samuel Onno) ning sega- ja naisrahvatantsurühm (juh. Kai Leete).

Nukupolikliinikus (Kreutzwaldi tän. 34) "parandakse laste mänguasju ja tehakse sukasilmade ülesvõtmist". Korterite remondi brigaad Petseri tän. 20 "teeb küttekollete ja korterite sanitaarremonti" ning dekooriateljee ja klaasimistöökoda (Lembitu tän. 2) valmistab "loosungeid, kalmistutele hauamärke, klaasist lillealuseid, ukseklaase pne.". Aknaid klaasitavat nii töökohas kui kohapeal. Kelli remonditavat ja puhastavat Lenini tän. 43. Papist tarade (!) valmistamisel soovitatakse kasutada kartonaazhitöökoja (Kreutzwaldi tän. 36) teenuseid. Ainus asutus, kes reklaamib ka oma ettevõtet, on riikliku kindlustuse Võru rajooni inspektuur (Lenini tän. 28). See asutus soovib rõõmuküllast laulupäeva, millele lisab veel, et "ärge unustage sõlmimast lepinguid isikukindlustuse alal, kodusele varale ja loomadele!"

Rääk

PAKID EESTISSE

Meie täielik teenindus pakub Teile:
1. teie poolt koostatud pakkide saatmist; 2. villaseid kaelarätte, salle, nahkjakke, ülikonnariideid, jne meie äridest siin; 3. õmblusmasinaid, jalgrattaid, toiduaineid jne. meie ladudest Nõukogude Liidus; 4. toidupakke Taanimaalt.

Populaarsemad standard pakid on:

SPECIAL COSMOS £13.5.0
searasv, või suhkur, kohvi, jahu, kompvekid, ovomaltiin jne.

COSMOS 1 .... £18.5.0
10 naela võid, 10 naela rasva, 10 naela suhkrut, 10 naela riisi.

Ja palju teisi! Pakid jõuavad kohale viie nädalaga.

COSMOS TRADING CO.

2 Schofield St., Essendon, Vic. Tel. 379-2325

OSAKONNAD: 9 Fourth Ave., Woodville Gardens, S.A.; 146 Morgan Ave., Edwardstown, S.A.; 21 Brookman St., Perth, W.A.; 57 Strickland Ave., Hobart, Tas.; 5 Markwell St., Bowen Hills, Qld.; 11 Breadalbane St., Geelong, Vic.; Fedor, 176 Forrest St., Sunshine, Vic.
UUS OSAKOND SYDNEYS: Sandra Furniture, 338 Parramatta Rd., Burwood, N.S.W. Tel. UJ 2024.

Naljakaid vastuseid: 1. Igal kuul. 2. Kahe kalda vahel. 3. Raputa teda praelihale. 4. Ta jalad. 5. Kui on neid kaks tükki. 6. Kui viskad oma kella aknast välja. 7. Seal, kus ikka.

"MEIE KODU"
Australian Estonian Weekly
141-143 Campbell St., Sydney
Telephone 61 8009
Publisher and responsible editor
OSKAR LOIT
Tegev toimetaja
ALEKSANDER VALGMA
Toimetuskolleegium: H. Lipping, A. Tanimäe, E. Vester ja J. Viidang

KUULUTUSTE HINNAD: 1 toll ühel veerul kuulutusküljel 15/-; tekstis 50% ja esiküljel 100% kallim. Omaste, tööotsimiste, korteriotsimise ja -pakkumise kuulutused 9 penni sõna. Tänuavaldused, ametlikud teadaandel, üleskutsed — minimum 15/-. (Aadressikuulutused 1/- rida.)

TELLIMISHINNAD: 3 kuud 10/-; 6 kuud £1/18/-; 1 aastaks £3/15/-. Üksiknumbri hind 1/6.

Aadressi muutmine 2/-.

Printed by Publicity Press Ltd.
29-31 Meagher Street, Chippendale